

**БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА ДЪРЖАВАТА И ПРАВОТО**

1000 София, ул. "Сердика", № 4, ет. III, тел. 02 987-49-02, e-mail: ipn_ban@bas.bg

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Ирена Цонева Илиева

член на научното жури съгласно Заповед № 1090/26.09.2016 г. на Ректора на Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“ проф. д.п.н. Галя Герчева за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на

Атанас Орлинов Борисов

**на тема „ТРАНСГРАНИЧНИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ СПОРЕД СЪВРЕМЕННОТО
МЕЖДУНАРОДНО ПРАВО“**

I. Общо описание на представения дисертационен труд

Дисертационният труд има за предмет на изследване една разнородна категория: трансграничните престъпления. Актуалността на този труд е несъмнена поради съществуващите предизвикателства в борбата с това явление, породено от глобализация на световната икономика и ускореното развитие на информационните технологии. Проблемите на трансграничната престъпност не са били досега предмет на цялостно и задълбочено научно изследване в българската международноправна литература. Темата несъмнено е дисертабилна и представлява голям теоретичен и практически интерес. Трансграничните престъпления по своето естество надхвърлят националните граници и борбата срещу тях може да бъде ефективна единствено чрез международно сътрудничество и международноправни

средства.

Представен е дисертационен труд в обем от 192 страници (без да се включват съдържанието, списъка на изпозваните съкращения, библиографията и приложението) и 229 бележки под линия. Той е структуриран в увод, пет глави, заключение, списък на използваната литература и едно приложение. Структурата отразява предмета на изследването, но следва да се отбележи, че Глава Първа и Втора са относително малки по обем. Превес има Глава Пета, посветена на нови и с ново измерение трансгранични престъпления.

Във въведението А. Борисов обосновава значението на проблематиката на трансграничната престъпност в контекста на съвмеренните международни отношения, необходимостта от борба срещу тях чрез международноправни средства, по-специално чрез института на международната отговорност. Трудът е фокусиран върху две големи групи трансгранични престъпления: международни престъпления и престъпления с международен характер. Глава Първа (в обем от 15 с.) е посветена на възникването и еволюирането на трансграничната престъпност от дълбока Древност до наши дни. Глава Втора (в обем от 12 с.) има за предмет понятието и видовете трансгранични престъпления. Параграф 1 анализира изключително важния проблем за понятието „трансгранично престъпление“ на базата на международноправни актове и доктрината. Авторът прави преглед на разнородната терминология, използвана в доктрината. А. Борисов справедливо критикува като неточно определението „транснационални престъпления“ (с. 27). Правилно методологически докторантът анализира съществуващите отделни престъпления, за да извлече общи характерни черти и да достигне до извода,

че „трансгранични престъпления“ е родова категория, в която попадат различни видове деяния с международна опасност.

Глава Трета (43 с.) също е теоретична и анализира международните престъпления. Като подхожда критично към съществуващите доктринални определения авторът обосновава собствената дефиниция. Анализирани са нейните елементи: субект, обект, форма на деянието (действие или бездействие), форма на отговорността. Глава Четвърта (33 с.) анализира понятието и видовете престъпления с международен елемент. Оригинален авторов принос е класификацията на престъпленията с международен елемент (с. 85 – 86, с. 99 - 101). Направено е отграничение между международните престъпления и престъпленията с международен елемент по техните субекти, обект, юрисдикция и отговорност. Глава Пета от дисертационния труд (81 с.) представлява особен интерес. Тя е посветена на новите и с ново измерение трансгранични престъпления. А. Борисов извежда собствено определение за тази категория престъпления и обосновава ги свързва с „използването на новите постижения в науката, новите информационни и комуникационни технологии, генното инженерство и др., засягащи живота, здравето и материалните интереси на цялото човечество и международната общност“ (с. 116). Заключението съдържа оценки, изводи и препоръки.

II. Оценка на научните и практически резултати и приноси на дисертационния труд.

Сред общотеоретичните приноси следва на първо място да посоча избора на предмета на изследване: международноправната уредба на борбата срещу трансграничните престъпленията ще заема все по-осезаемо място в

усилията на държавите и тяхното сътрудничество за справяне с тази сериозна заплаха за всички държави по света. Други теоретични приноси: 1. Собствените авторски дефиниции на „международни престъпления“ и „престъпления с международен елемент“; 2. Важен теоретичен принос на дисертационния труд е формулирането на доктринално определение за „трансгранично престъпление“ (с. 30 – 31) и подробния анализ на същностните му характеристики; 3. Пълният анализ и класификация на съществуващите трансграничната престъпност с изясняване на характеристиките им като транснационални престъпления от международен характер/с международен елемент; 4. Прецизното формулиране на принципите на съвременното международно наказателно право (с. 106); 5. Авторската теза, че международноправната отговорност се носи от държава или физическо лице в зависимост от вида трансгранично престъпление

Практически приноси на труда: 1. Анализът на всички изследвани в дисертационния труд трансгранични престъпления; 2. Поставянето на акцент върху престъплението търговия с жени и деца (с. 148 – 152); 3. Изводът, че международната мафия е разновидност на трансграничната организирана престъпност; 4. Изясняването на категорията „нови и с ново измерение трансгранични престъпления“ и класификацията им; 5. Предложението да се анализират действащите неефективни норми на международните договори, в следствие на което в рамките на международната общност да се разработят нови, по-ефективни нормативни актове за борба срещу трансграничните престъпления (с. 199).

За общите научни достойнства и приноси на труда съществено значение има и фактът, че в периода на завършването на дисертационния труд А. Борисов има отпечатани две статии по темата на доктората.

III. Критични бележки и препоръки

Сред тях на първо място поставям структурата на дисертационния труд, с определено несъразмерно малки Глава Първа и Втора. Основната ми бележка е относно използването на термина „трансграничен тероризъм“ вместо „международен тероризъм“. От анализа на автора в дисертационния труд не открих убедителни теоретични различия между двете категории престъпления. Не съм съгласна с твърдението за правоприемство между Обществото на народите и ООН на с. 21 от дисертационния труд. Мнозинството от авторите международноправници категорично отхвърлят становището за правоприемство със солиден обем от аргументация: исторически факти от създаването на ООН, „Декларацията на четирите държави по въпросите на общата сигурност“ от Московската конференция на 30.10.1943 г., изработването и обсъждането на проекта за Устав и др. Следващата ми бележка е терминологична. На с. 41 се твърди, че „На 53-та сесия на КМП на ООН е приета Конвенцията относно международната отговорност на държавата“. Всъщност документът се нарича „Проекто членове за международната отговорност на държавата“.

Посочените критични бележки не са от съществено значение и не се отразяват на качеството на дисертационното изследване и отличното впечатление от него.

IV. Заключение:

Изложените преценки за научните приноси на разглежданото дисертационно изследване и направените препоръки могат да послужат като основа за оценката на научната подготовка и качества на докторанта.

Изборът на темата на изследването, способността да се работи прецизно с голяма по обем специализирана литература, уменията за формулиране на собствени дефиниции доказват формирани способности и умения за научноизследователска дейност.

Дисертационният труд отговаря на изискванията на чл. 6, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав в Р България, на чл. 27 от Правилника за неговото прилагане и Наредба № 12 за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ и научна степен „доктор на науките“ във ВСУ „Черноризец Храбър“, поради което **давам положителна оценка на дисертационния** труд и убедено препоръчвам научното жури да присъди на Атанас Орлинов Борисов образователната и научна степен „доктор“ по право/международно право и международни отношения.

София, 7 октомври 2016 г.

Проф. д-р Ирена Илиева